

nink naise se pääl, arsti ammetit pidada, ehk nema kül sest mite midake ei mõista. Keoli-raamatul neljandaman jaun, päälkirjaga: Lühikenne õppetus terwisse hoidmisest, Tartus 1854, tohter Kreuzwaldi kirjutetu, loeme 30. lehek. pääl: »Pettised ja vasseleikkud on seit ma-ärstdid, kes sidawad tööbe kirest moima parrandada, siiski ei kehha seadusseest, egga baigussest middagi ei tunne. Nemmad ei moista arsti rohitude wahhel mitte wähhemat wahhet tehta, kus üks ja teine aset sünnyib törvitada. Ennamist on nisuggused ma-ärstdid laisad ja weddelajad, kes töga vätoidust ei võitsi murreteda, waid teiste rummalussest matti wötwad ja seddawiisi leiwa pallokest endale teniwad. Suur on ta se rummalus, kui inimedesed ussuwad, et teine sõnnadega, lausomissegaga ja vobbisemissega nende haigust küllest wöiv ärra, wötta. Haigustel en ommad lodus seadusseest, mis ei soana egga vobbiseminne teisite ei joua seada.“ Sääratse petja omma jo palju kahju talurahwa sean tennu nink saawa veel edispäide tegema, kui neid mite kõvasté ei keelta nink üleastja häcte naha pääl ei sa. Meie tunneme mitu kabest, sea mõistmatu nink rumala ämma läbi hädalissi omma saanu nink oleme Tartu kliiniku pääl naisti nönnu, sea maal oliwa mahasaanu nink kelle kõtu pääl ämma jalguga omma tahtnu sõkuda nink sedawiisi last wäljavälistada ehk sea, kui töinepool ei ole tahtnu wäljatulla, sõrmega latsekodast oliwa labigusanu nink soolikid wäljakistku. Hrm pranzuseidbe eest om mitmid ajonu sammaspoolse ehk paise, ehk luu, nink soonevalu pärast, mes örakülmamise läbi oliwa tekinu, sääratso petisetohtrid otso, sea neile elavat hõbedat sisseanniwa ehk neid suitsetiwa nink seeläbi neid waesid veel suuremba häda nink wäraja surma sisse saadiwa. Mes tempu nema neidega tegewa, sea halli sõitva, se om imes panna!

Tööbime peap ümblikuvõrku sissevõtma, kassiverd jooma nink muud niisugust, et töbi ilus rassembas lät seeni kui enamb abi ei ole loota. Kui mitund põderva maal silmi? Suuremb jagu neist oles nüüd jo terwe, kui nema aigastete olis liinatohtre käest nõuruvu küsnu nink ei mõte ome silmi kusega mõssnu, peenes töugatu klaasi sisepuistanu nink muud niisugust.

Uwalik on, et mes tööbitsidega maal etewõetas, mite sutsinda midake ei awita, enge päälale veel hirmus kahjulik om. Nüüd ildaigu om inemiste tööhind liig kallis saanu, niitade et mõisniku jo nakava masinatega maatööd tallitama; seepärast om suures kahjus arwata, kui üts ehk tööne inemine enneaigu hädalises saap nink enamb ei jöowwa tööd teta. Kui üten fogudusen 500 inemistega 1000 wakala põllumaad om nink fogudus ka seda maad jöowwap harida, ent 100 inemist jääwa hädalisez, sis wöiva 400 ennege 800 wakala maad harida nink 200 wakala jääwa harimata, nink ne 100 hädalise tahiva ka sūwiva nink henda kata. Kost se sis peap wäljatulema? Et sis fogudus niisugutse kahju sisse es saas, sis peap hoolt kannetama, et hädaliete arv mite ni suures ei sa nink et foguduse inemise ihu nink henge poolest terwes jäässe. Kesk haiges jääp, seda peap mõislikul wiisil terwuse manu saadetama, ni rutu ja ni tärweste, kui eale wöimalik om, masko niipalju kui ta massap. Töest kui arstimine mite enamb ei massa, kui 5 rubla, ent wötap 10 nädalat aiga, sis oles inemine neide 10 nädalala seen wöinu 60 rubla ärateenida; seepärast om paremb, tööbime massap tohirile 50 rubla nink töhter teepteda 2 nädalaga terwes, sis jääwa veel 8 nädalat pärta, kelle seen inemine, kui ta terwe om, wöip 48 rubla jälle kätte sada. Odawa ent pikalise töhteramise man jääp inemine 10 nädalala seen 55 rubla